

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

KALLIGRAM

»KIJEVI CSIRKE«
(Geo)politika a mai Ukrajnában

» KIJEVI CSIRKE «

(Geo)politika a mai Ukrajnában

SZERKESZTETTE:

Fedinec Csilla

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

KALLIGRAM

Budapest, 2019



A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.



SZERKESZTETTE:

Fedinec Csilla (MTA TK Kisebbségkutató Intézet)

LEKTORÁLTA:

Halász Iván (MTA TK Jogtudományi Intézet)

Minden jog fenntartva!

© MTA TK, 2019

© Szerzők, Szerkesztő, 2019

ISBN 978-963-468-105-2

Tartalom

Előszó	9
<i>Georgii Kasianov</i>	
A sztereotípiákról: „Nyugat-Európa”, „Kelet-Európa”, „posztszovjet térség”	13
<i>Jeszenszky Géza</i>	
Az 1991-es magyar–ukrán alapszerződés jelentősége	45
<i>Magyarics Tamás</i>	
A „kijevi csirke”-beszédtől az Euromajdanig. Az Egyesült Államok Ukrajna-politikája a hidegháborút követő évtizedekben	63
<i>Gálik Zoltán</i>	
Az EU–Ukrajna kapcsolatok és a Társulási Megállapodás értékelése ..	79
<i>Mitrovits Miklós</i>	
Feszült barátság: a lengyel–ukrán kapcsolatok az Euromajdan után ..	92
<i>Deák András</i>	
Egy harmincéves alkalmazkodás története – az ukrán gázipar a függetlenség óta	117
<i>Karácsonyi Dávid – Erőss Ágnes – Tátrai Patrik – Kovály Katalin – – Hrihorij Pidhrusny</i>	
Demográfiai folyamatok és erőforrások Ukrajnában a geopolitikai törésvonalak tükrében	136

Michael Moser

A modern ukrán nyelv sztenderdizációja: néhány általános megjegyzés	158
--	-----

Csernicskó István

Az ukránai többnyelvűség színe és fonákja	172
---	-----

Dobos Balázs

Ukrán kisebbségi önkormányzatiság Magyarországon	237
--	-----

KRONOLÓGIA

Dobos Balázs

A magyarországi ukrán kisebbség, 1988–2018	265
--	-----

Fedinec Csilla

Ukrajna, 1991–2018	281
--------------------------	-----

Ukrajna, 1991–2018

*Fedinec Csilla**

1991. április 1. Megszűnt a Varsói Szerződés, a közép-európai szocialista országok katonai szövetsége.
1991. június 28. Budapesti ülésükön a tagállamok feloszlatták a Kölcsönös Gazdasági Segítségnyújtás Tanácsát (KGST), a közép-európai szocialista országok gazdasági együttműködési szervezetét.
1991. június 30. Befejeződött a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.
1991. július 5. Kijevben az ukrán Legfelsőbb Tanács döntött a köztársaságban az elnöki (államfői) pozíció bevezetéséről.
1991. augusztus 10. Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter megnyitotta a Magyar Köztársaság kijevi főkonzulátusának ungvári képviseletét.
1991. augusztus 18. A késő esti órákban Moszkvában rendkívüli bizottság vette át a hatalmat. Mihail Gorbacsov szovjet elnököt a Krímen tartották fogva. Moszkvában rendkívüli állapotot vezettek be, a hadsereget az utcára vezényelték.
1991. augusztus 19. Oroszország vezetői nyilatkozatban ítélték el a puccsot, ellenállásra szólították fel a lakosságot. Leonyid Kravcsuk ukrán elnök nyíltan nem foglalt állást. Az ungvári városi tanács viszont törvénytelennek minősítette a moszkvai hatalomátvételt.
1991. augusztus 20. Az ukrán Legfelsőbb Tanács Elnöksége kinyilvánította, hogy a moszkvai rendkívüli bizottság döntései Ukrajna területén nem érvényesek.
1991. augusztus 21. Moszkvában Borisz Jelcin orosz elnök bejelentette a puccs meghiúsulását. A katonaságot visszarendelték a laktanyákba.
1991. augusztus 24. Kijevben az ukrán Legfelsőbb Tanács rendkívüli ülészakán kikiáltották Ukrajna függetlenségét. Ez a mai független ukrán állam (de facto) születésnapja.

* MTA TK Kisebbségkutató Intézet (Budapest).

1991. szeptember 4. Kijevben a Legfelsőbb Tanács épületére felhúzták a nemzeti kék-sárga zászlót.
1991. október 8. Kijevben a Legfelsőbb Tanács elfogadta az állampolgársági törvényt.
1991. október 22. A szovjet vezetés elítélte az 1956-os magyarországi szovjet beavatkozást.
1991. november 1. Kijevben a Legfelsőbb Tanács elfogadta az ukrainai nemzetiségek jogairól szóló törvényt.
1991. december 1. Az Ukrajnában megtartott országos népszavazáson a lakosság 90%-a támogatta a köztársaság függetlenségét. A mai ukrán állam ekkor vált de jure függetlenné, ekkor vette kezdetét függetlenségének nemzetközi elismerése. Az ugyanezen a napon tartott elnökválasztáson Leonyid Kravcsuknak a választópolgárok 60%-a szavazott bizalmat.
1991. december 4. Megnyílt Magyarország kijevi nagykövetsége.
1991. december 6. Antall József magyar miniszterelnök Kijevbe látogatott. A látogatás során Leonyid Kravcsukkal aláírták a magyar–ukrán alapszerződést.
1991. december 7–8. A Breszt közeli Belovezsckaja Puscsában Borisz Jelcin orosz, Leonyid Kravcsuk ukrán és Sztanyiszlav Suskevics belarusz elnök megegyeztek, hogy a Szovjetuniót felszámoltnak tekintik, s létrehozzák helyette a Független Államok Közösségét.
1991. december 10–12. Ukrajna, Belarusz és Oroszország semmisnek nyilvánította a Szovjetunió megalakulásáról szóló 1922. december 30-i szerződést.
1991. december 21. Alma-Atában (ma: Almati) a 15 volt szovjet tagköztársaságból 11 aláírta a Független Államok Közösségének megalakításáról szóló egyezményt.
1991. december 25. Lemondott Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió elnöke.
1992. január 1. Ukrajna területén bevezették a hivatalos fizetőeszközt, a (szovjet) rubelt kiegészítő kupont.
1992. január 30. Helsinkiben Ukrajna az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) tagja lett.
1992. március 24. Megnyílt Ukrajna budapesti nagykövetsége.
1992. június 25. Kijevben megalakult a kijevi patriarchátusnak alárendelt Ukrán Pravoszláv Egyház, amely 2018-ig nem nyert autokefáliát.
1992. június 16. Életbe lépett a magyar–ukrán alapszerződés.

1992. július 9. Moszkvában az Orosz Föderáció Legfelsőbb Tanácsa Szvasztopotl orosz várossá és a Fekete-tengeri flotta központi bázisává nyilvánította.
1992. szeptember 3. Leonyid Kravcsuk és Borisz Jelcin államfők jegyzőkönyvet írtak alá a Fekete-tengeri flotta körüli helyzet rendezéséről.
1992. november 18. Az ukrán Legfelsőbb Tanács ratifikálta az atomfegyverek korlátozásáról szóló Start-1 Egyezményt és a Lisszaboni Jegyzőkönyvet.
1993. június 7. Kezdetét vette Ukrajna történetének legnagyobb bányászsztrájkja a Donyec-medencében. A kiváló ok az élelmiszerárak drasztikus emelkedése. Az év a hiperinfláció éve volt az országban.
1993. október 19. Megtörtént Ukrajna és Oroszország energetikai rendszereinek teljes szétválasztása.
1994. január 14. Moszkvában Ukrajna, Oroszország és az USA háromoldalú egyezményt írtak alá az Ukrajna területén található atomfegyverek leszereléséről.
1994. március 23. Brüsszelben Ukrajna és az Európai Unió partnerségi és együttműködési egyezményt írt alá.
1994. március 27. Parlamenti választásokat tartottak Ukrajnában. A választási törvény sajátosságaiból adódóan az újabb és újabb pótválasztások elhúzódtak a következő soros parlamenti választásokig. 30 körzetben így sem sikerült képviselőt választani. Az egyetlen magyar képviselő a független jelölt Tóth Mihály lett. A legtöbb szavazatot pártként a kommunisták kapták. Rajtuk kívül még több mint tíz politikai alakulat került be a törvényhozásba.
1994. július 10. Az ukrán elnökválasztás második fordulójában az ország elnökévé Leonyid Kucsját választották meg.
1994. november 16. Az ukrán Legfelsőbb Tanács törvényt fogadott el arról, hogy csatlakozik az 1968-as Atomsorompó Egyezményhez.
1994. december 5. Budapesten az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet konferenciáján aláírták a Budapesti Memorandum elnevezésű nemzetközi szerződést, amely biztonsági garanciákat nyújt a területi integritást vagy politikai függetlenséget érintő erő fenyegetés esetére az atomsorompó egyezményhez csatlakozó Ukrajnának, valamint Belarusznak és Kazahsztánnak. A memorandumot három atomnagyhatalom, Oroszország, az Amerikai Egyesült Államok és az Egyesült

- Királyság írták alá. Később Kína és Franciaország is támogató nyilatkozatot adott ki.
- 1995. április 4.** Kijevben Ukrajna és Magyarország egyezményt írt alá a II. világháború során a másik ország területére került kulturális értékek visszaszolgáltatásáról és az együttműködésről.
- 1995. november 9.** Ukrajna tagja lett az Európa Tanácsnak.
- 1995. június 1.** Befejeződött az ukrajnai stratégiai atomfegyverek Oroszországba szállítása.
- 1996. június 28.** Kijevben a Legfelsőbb Tanács elfogadta az ország Alkotmányát.
- 1996. szeptember 2.** Az országban bevezették az új ukrán fizetőeszközt, a hrivnyát, amely a kuponnal legitimált szovjet rubelt váltotta fel.
- 1996. október 16.** Kijevben a Legfelsőbb Tanács jóváhagyta az Alkotmánybíróság létrehozásáról szóló törvényt.
- 1996. május 21.** Kijevben a Legfelsőbb Tanács jóváhagyta a helyi önkormányzatokról szóló törvényt.
- 1996. november 12.** Ukrajna és Magyarország megállapodást kötött a határon átnyúló együttműködésről. A megállapodás a területi és helyi önkormányzatok közötti közvetlen kapcsolatok létesítéséhez nyújtott jogi kereteket.
- 1997. május 28–31.** Leonyid Kucsma ukrán és Borisz Jelcin orosz elnök Kijevben aláírta a két ország közötti barátsági, együttműködési és partnerségi szerződést, amely többek között annullálja a szovjet időkből fennmaradt tartozásokat, húsz plusz öt évre bérbe adja az orosz haditengerészeti flottának a szevasztopoli kikötő nagyobb részét (kisebbik részét Ukrajna használja).
- 1998. március 1.** Életbe lépett az Ukrajna és az Európai Unió közötti partnerségi és együttműködési megállapodás.
- 1998. március 29.** Ukrajnában parlamenti választásokat tartottak. A legerősebb parlamenti párt ismét Ukrajna Kommunista Pártja lett. A kijevi parlament egyetlen magyar képviselője Kovács Miklós, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke.
- 1998. október 6.** Kijevben a Legfelsőbb Tanács jóváhagyta a földtörvényt.
- 1998. október 27.** Budapesten Magyarország és Ukrajna egyezményt kötött a katasztrófák és súlyos balesetek megelőzése és azok következményeinek felszámolása érdekében történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról.

1999. január 19. Az ukrán elnök rendeletet írt alá a nem mezőgazdasági rendeltetésű földterületek eladásáról.
1999. március 25. Kijev közelében autóbalesetben meghalt Vjacseszlav Csomovil, a legerősebb jobboldali párt, az Ukrán Népi Mozgalom (RUH) elnöke, a közelgő elnökválasztás esélyese.
1999. április 1. Moszkvában Ukrajna és Oroszország elnökei kicserélték a ratifikált egyezményt, melyben Oroszország elismerte a független Ukrajnát és annak határait.
1999. április 23. Kijevben a Legfelsőbb Tanács törvénybe foglalta, hogy Ukrajna részt vesz a nemzetközi béketeremtésben.
1999. november 14. Az elnökválasztás második fordulójában ismételten Leonyid Kucsma-t választották Ukrajna elnökévé.
2000. január 13. A 450 tagú ukrán Legfelsőbb Tanácsban először sikerült parlamenti többséget teremteni 237 képviselővel.
2000. április 16. Leonyid Kucsma elnök vitatott körülmények között megnyerte azt a népszavazást, amely nagyobb hatáskörrel ruházta fel a parlamenti ellenzékkal szemben.
2000. február 22. A Legfelsőbb Tanács eltörölte a halálbüntetést.
2000. szeptember 16–17. Meggyilkolták Georgij Gongadze oknyomozó újságírót.
2000. december 15. Végleg bezárták a Csernobili Atomerőművet.
2001. február. Az Európai Unió felszólította az ukrán hatóságokat, hogy indítsanak vizsgálatot Georgij Gongadze meggyilkolása ügyében. Ellenzéki megmozdulásokon elhangzott, hogy az újságíró halálában Leonyid Kucsma elnök is érintett.
2001. június 27. Az Ukrajnába látogató II. János Pál pápa boldoggá avatta a kárpátaljai Romzsa Tódor mártír püspököt (1911–1947), aki 1944–1947 között állt a Munkácsi Görög Katolikus Püspökség élén.
2001. december 5. Ukrajnában megtartották az első népszámlálást, amit máig nem követett újabb.
2002. április 7. A parlamenti választásokon az Egységes Ukrajnáért Blokk szerezte a legtöbb mandátumot. Gajdos István, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség támogatottja lett az ukrán parlament magyar képviselője.
2003. szeptember 19. Oroszország, Belarusz, Kazahsztán és Ukrajna egyezményt írt alá a gazdasági szövetséget jelentő Egységes Gazdasági Térség létrehozásáról.

- 2003. szeptember 24. – október 23.** A Kercsi-szorosban Ukrajna és Oroszország konfliktusba keveredett, amikor az ukrán fennhatóságú Tuzla-szigethez orosz oldalról töltést kezdtek el építeni. A kérdést tárgyalásokkal rendezték, de Oroszország továbbra is vitatja a határvonalat.
- 2003. november 1.** Magyarország és Ukrajna között bevezetésre került a vízumkényszer. Alig van olyan ország, ahová az ukrán állampolgárok szabadon utazhatnának, ami alól a volt szovjet tagköztársaságokból alakult független államok egy része sem kivétel.
- 2004. április 20.** Az ukrán parlament ratifikálta az Egységes Gazdasági Térség létrehozásáról szóló orosz–belarusz–kazah–ukrán egyezményt.
- 2004. május 1.** Többek között Magyarország, Lengyelország és Szlovákia csatlakozásával Ukrajna közvetlen szomszédságba került az Európai Unióval.
- 2004. szeptember 16.** Románia a Hágai Nemzetközi Bírósághoz fordult a Fekete-tengerben, a Duna-deltával szemben található Kígyó-sziget hovatartozása ügyében. A kőolaj és földgáz lelőhely („sziget” vagy „szikla” része) Ukrajnához tartozik, a kontinentális talapzat egy részére azonban Románia is igényt tartott. A 2008-ban megszületett ítélet nyomán változatlanok maradtak az Ukrajna és Románia közötti határok, viszont Románia megkapta a Kígyó-sziget térségében igényelt tengeri terület nagyobb részét.
- 2004. október 31.** Megtartották az elnökválasztás első fordulóját. Egyik jelölt sem érte el az eredményességhez szükséges 50% plusz egy szavazatot. A két legtöbb szavazatot szerzett jelölt jutott a második fordulóba.
- 2004. november 21.** Megtartották az elnökválasztás második fordulóját Ukrajnában.
- 2004. november 22.** Vlagyimir Putyin orosz elnök gratulált Viktor Janukovicsnak az ukrán elnökválasztáson aratott győzelméhez. Az alulmaradt Viktor Juscenko az eredmény miatt tiltakozásra szólította fel híveit – „narancsos forradalom” (első Majdan).
- 2004. november 26.** Javier Solana (Európai Unió), Aleksander Kwasniewski (Lengyelország), Ján Kubis (EBESZ), Valdas Adamkus (Litvánia), Borisz Grizlov (Oroszország) próbált közvetíteni Viktor Janukovics és Viktor Juscenko között. Az utóbbi a választások megismétlését követelte.

- 2004. november 27.** Az ukrán Legfelsőbb Tanács politikai válságnak nyilvánította az országban kialakult helyzetet, nem ismerte el a választási eredményt
- 2004. december 1.** Az ukrán parlament menesztette Viktor Janukovics miniszterelnököt, aki nem értett egyet a döntéssel és bírósághoz fordult.
- 2004. december 3.** A Legfelsőbb Bíróság kimondta az elnökválasztás érvénytelenségét.
- 2004. december 8.** A parlament módosította az Alkotmányt – szűkítette az államfő jogköreit.
- 2004. december 26.** Ukrajnában megtartották a „narancsos forradalomnak” nevezett tiltakozási hullám eredményeként kiírt megismételt elnökválasztást, melyet Viktor Juscsenko nyert meg 51,99%-os szavazataránnyal.
- 2005. június 8.** Az orosz Gazprom bejelentette, hogy véget akar vetni annak a barter-megállapodásnak, amelynek értelmében Kijev mintegy 25 milliárd köbméter orosz földgázt kap évente az Ukrajna területén áthaladó gáz tranzitjáért.
- 2005. november 22.** Moszkva és Kijev nem tudott megállapodni a gázárról, ezért elmaradt Mihail Fradkov orosz miniszterelnök ukrainai látogatása.
- 2005. november 23.** Alekszandr Medvegyev, a Gazprom alelnöke „lopásnak” nevezte azt a kijevi bejelentést, miszerint Ukrajna közvetlenül kiszolgáltatná magát abból a gázvezetékből, amelyen az európai orosz export 90 százalékát szállítják, ha leállnának az Ukrajnának szánt orosz szállítások.
- 2005. december 13.** Alekszej Miller, a Gazprom vezetője kijelentette, hogy januártól leállítják az ukrainai szállításokat, ha Ukrajna nem írja alá a tarifaemelést.
- 2005. december 29.** Vlagyimir Putyin orosz elnök hitelt ajánlott Ukrajnának, hogy piaci áron vehessék meg az orosz gázt, Viktor Juscsenko ukrán elnök azonban elutasította az ajánlatot.
- 2006. január 1.** A Gazprom leállította a gázszállítást Ukrajnának.
- 2006. január 3.** Moszkva helyreállította a nyugati importőröknek szánt gázmennyiség szállítását, és arra kérte az Európai Uniót: gyakoroljon nyomást Ukrajnára, hogy ne csapolja meg az Európának szánt gázt.
- 2006. január 4.** Az orosz Gazprom és az ukrán Naftohaz megállapodott az Ukrajna által fizetendő gázárban.

- 2006. március 26.** Parlamenti és helyhatósági választásokat tartottak Ukrajnában. A legtöbb szavazatot az elnökválasztáson vesztes Viktor Janukovics Régiók Pártja kapta. Ezúttal nem sikerült magyar képviselőt juttatni az ukrán parlamentbe – eltérően az előző három ciklustól.
- 2006. június 22.** A három parlamenti frakció (Julia Timosenko Blokkja, Mi Ukrajnánk Blokk, Szocialista Párt) 239 képviselőből megalakította a „narancsos koalíciót”.
- 2006. július 7.** A Szocialista Párt tagjai hivatalosan kiléptek a „narancsos koalícióból”. A választásokon győztes Régiók Pártja, valamint a Szocialista Párt és a Kommunista Párt megalakította a „válságellenes koalíciót”, amely Viktor Janukovicsot jelölte miniszterelnöknek.
- 2006. augusztus 4.** A parlamenti többség Julia Timosenko helyébe Viktor Janukovicsot szavazta meg miniszterelnöknek.
- 2007. március 22.** A kormánykoalíció úgy döntött, hogy „válságellenes koalíció” helyett „nemzeti egység koalíciója” néven működik tovább.
- 2007. április 2.** Viktor Juscsenko államfő aláírta a rendeletet a parlament feloszlatásáról. Ugyanezen a napon a kormány alkotmányellenesnek nyilvánította a rendeletet és az Alkotmánybírósághoz fordult.
- 2007. szeptember 30.** Közös megegyezéssel megtartották az előrehozott parlamenti választásokat. A Régiók Pártja 34,37%-ot, Julia Timosenko Blokkja 30,71%-ot, az államfő Mi Ukrajnánk – Népi Önvédelem Blokkja 14,15%-ot szerzett. Ezenkívül két párt jutott még be a törvényhozáshoz, közte az államfordulat óta változatlanul parlamenti erő Ukrajna Kommunista Pártja.
- 2007. december 18.** Ismét Julia Timosenko lett Ukrajna miniszterelnöke.
- 2007. december 21.** Nyolc új EU-s tagállam, közte Magyarország csatlakozásával a schengeni övezet elérte Ukrajna határát.
- 2008. április 2–4.** A bukaresti NATO-csúcs napirendjén szerepelt az ukrán és a grúz Tagsági Akcióterv (MAP) ügye. A jelen levő Vlagyimir Putyin orosz elnök Ukrajnával kapcsolatban utalást tett arra, hogy az esetleges NATO-közeledés területi követeléseket vethet fel.
- 2008. május 16.** Ukrajna hivatalosan a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) 152. tagjává vált.
- 2008. október 8.** Viktor Juscsenko államfő feloszlatta a parlamentet.
- 2008. október 29.** Az ukrán parlament nem szavazta meg az előrehozott választások finanszírozását rögzítő törvénytervezetet.

- 2008. november 11.** Viktor Juscsenko államfő bejelentette, hogy elhalasztották a decemberre tervezett előrehozott választásokat.
- 2009. január 1.** Oroszország felfüggesztette a gázszállítást Ukrajnába.
- 2009. január 7.** A Gazprom leállította a tranzitgázt is.
- 2009. január 19.** Oroszország és Ukrajna tíz évre szóló megállapodást írt alá az ukrajnai és az Ukrajnának szánt, illetve az Ukrajna területén át Európába irányuló gázszállításról. A két szerződést aláíró Julia Timosenkot 2011-ben a szerződések miatt a bíróság letöltendő börtönbüntetésre ítélte. A politikust 2014-ben engedték szabadon és rehabilitálták. 2017 végén, illetve 2018 elején a Stockholmi Kereskedelmi Kamarához tartozó választott döntőbíróság mindkét szerződés ügyében Ukrajnának adott igazat, túlzott mértűnek ítélve az orosz követeléseket.
- 2009. március 23.** Ukrajna és az Európai Unió Brüsszelben megállapodást írt alá az ukrajnai gázszállító rendszer korszerűsítéséről.
- 2010. január 22.** Viktor Juscsenko Ukrajna hőségének nyilvánította Sztepan Banderát, a két világháború közötti ukrán ellenállási mozgalom vitatott vezéralakját.
- 2010. február 7.** Az elnökválasztás második fordulójában Viktor Juscsenko szerezte meg a győzelmet.
- 2010. október 1.** Az Alkotmánybíróság megsemmisítette az államfői hatalom korlátozásáról szóló 2004-es alkotmánymódosítást.
- 2010. április 21.** Harkivban Ukrajna és Oroszország egyezményt írt alá az orosz haditengerészeti flotta Szevasztopoli állomásozásának meghosszabbításáról 2042-ig.
- 2011. április 2.** Elindult az első ukrajnai gyorsvasút a Harkiv–Kijev útvonalon.
- 2012. június 8. – július 1.** Ukrajna és Lengyelország közösen adott ottont a labdarúgó Európa-bajnokságnak.
- 2012. június 3.** A Legfelsőbb Tanács elfogadta az új nyelvtörvényt, amely regionális jogokat biztosított a kisebbségi nyelveknek.
- 2012. augusztus 31.** Ukrajna ratifikálta a FÁK-országokon belüli szabad kereskedelmet biztosító egyezményt.
- 2012. október 28.** A parlamenti választásokon a legtöbb mandátumot a Régiók Pártja szerezte meg. A magyar parlamenti képviselő ismét Gajdos István lett.
- 2013. október 1.** Kézbesítették, a tervek szerint, az utolsó katonai behívókat.

- 2013. november 21.** Az ukrán kormány bejelentette, hogy a hónap végén, a vilniusi EU-csúcson nem fogja aláírni az Európai Unióval a társulási szerződést.
- 2013. november 24.** Országszerte tiltakozások kezdődtek a társulási szerződés elutasítása miatt.
- 2013. november 30.** Kijevben a rendőrség erőszakosan szétzavarta a főleg egyetemista fiatalokból álló békés tüntetőket. Ezzel kezdetét vette a „második Majdan” vagy Euromajdan (hivatalosan „Méltóság Forradalma”).
- 2013. december 5.** Megkezdődött a „Leninhullás” – az országban az 1990-es évek eleji tisztogatás után megmaradt Lenin-szobrok ledöntése.
- 2014. január 16.** A parlament elfogadta, másnap Janukovics államfő aláírta a gyülekezési szabadságot korlátozó törvénycsomagot.
- 2014. január 19.** Az utcai tiltakozások erőszakos formát öltöttek. A tüntetők Molotov-koktélokot használtak, autógumikat gyújtottak fel.
- 2014. január 23.** Számos megyeközpontban, főleg a nyugati és a középső megyékben, a tüntető tömeg megtámadta, illetve el is foglalta a középületeket, közte rendőrségi fegyverraktárakat is.
- 2014. január 28.** A Legfelsőbb Tanács megszavazta „a január 16-i törvények” megsemmisítését.
- 2014. január 31.** Lemondott Mikola Azarov kormánya.
- 2014. február 7–23.** Téli olimpiai játékok az oroszországi Szocsiban (Fekete-tengeri kikötőváros).
- 2014. február 20.** Külföldi közvetítés nyomán Janukovics elnök ígéretet tett a politikai hatalom konszolidálására.
- 2014. február 21.** A parlament ismét megszavazza a 2004-ben elfogadott, majd 2010-ben megsemmisített alkotmánymódosítást az elnöki hatalom korlátozásáról. Janukovics elnök az esti órákban titokban elhagyta a fővárost.
- 2014. február 22.** Mesterlövészek lőttek a tüntető kijevi tömeg közé. A halottak száma meghaladta a száz főt (a hősi halottakat az „Égi Század” néven emlegetik).
- 2014. február 23.** Az Alkotmánynak megfelelően Olekszandr Turcsinovot, a Legfelsőbb Tanács elnökét ideiglenes államfővé választották.
- 2014. február 24.** Viktor Janukovics Oroszországba távozott.
- 2014. február 27.** A Legfelsőbb Tanács megszavazta az új kormányt Arszenyij Jacenyuk miniszterelnökkel az élen.

2014. március 11. A Krími Autonóm Köztársaság parlamentje és a szesztztopoli városi tanács függetlenségi nyilatkozatot fogadott el.
2014. március 16. Felségjelzés nélküli katonaság („kis zöld emberek”) ellenőrzése alatt a Krímen népszavazást tartottak a félsziget önrendelkezéséről.
2014. március 18. Az orosz Duma döntött a Krímnek Oroszországhoz csatolásáról.
2014. március 21. Ukrajna aláírta az Európai Unióval a Társulási Szerződés politikai részét. Az EBESZ pedig arról döntött, hogy megfigyelőket küld Ukrajnába.
2014. március 24. Az ENSZ közgyűlése által elfogadott *Ukrajna területi integritása* című határozat megerősítette az ENSZ kötelezettségét Ukrajna területi épségének megvédésére nemzetközileg elismert határai között, és semmisnek nyilvánította a 2014. március 16-i krími népszavazást.
2014. március 26. Kijev döntött az ukrán katonaság kivonásáról a Krím-félszigetről.
2014. március 31. Az orosz Duma semmisnek nyilvánította a haditengerészeti flotta szesztztopoli állomásoztatásáról szóló „harkivi egyezményt”.
2014. április 7. Kormányellenes tüntetők elfoglalták a donecki állami adminisztráció épületét és kikiáltották a „Donecki Népköztársaságot”. Kijevben az ideiglenes államfő válságstábot állított fel.
2014. április 9. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése elítélte a Krím Oroszország általi megszállását.
2014. április 12-től kezdődően Doneck és Luhanszk megye több települését Kijev-ellenes fegyveresek foglaltak el.
2014. április 13. Az ideiglenes államfő meghirdette a keleti megyékben a Terrorelhárító Műveletet (ATO) a hadsereg és a Nemzeti Gárda bevetésével. A harcokban Ukrajna oldalán Kijevnek nem alárendelt fegyveres egységek is részt vettek.
2014. április 27. Luhanszkban a szeparatisták kikiáltották a Luhanszki Népköztársaságot.
2014. május 1. Olekszandr Turcsinov ideiglenes államfő aláírta a sorkatonai behívások rendszerének újraindítását kimondó rendeletet.
2014. május 2. Tűz ütött ki Odeszában a szakszervezetek házában, közel ötven ellenzéki halálát okozva.

- 2014. május 14.** Népszavazást tartottak a Donbászon a Donecki és a Luhanszki Népköztársaság függetlenségéről.
- 2014. május 25.** Előrehozott elnökválasztást tartottak Ukrajnában. Petro Porosenko már az első fordulóban győztes lett a szavazatok 54,7%-ával.
- 2014. június 7.** Elfoglalta hivatalát Petro Porosenko államfő, aki egyben a Fegyveres Erők főparancsnoka is.
- 2014. július 17.** A Donbász fölött lelőtték a Maysia Airlines utasszállító repülőgépét, közel háromszáz emberrel a fedélzetén. A tragédiát senki sem élte túl.
- 2014. szeptember 5.** Az EBESZ égisze alatt, a normandiai négyek (Németország, Franciaország, Ukrajna és Oroszország) közreműködésével, Kijev és a donbászi szakadárók képviselői aláírták az első minszki megállapodást a kelet-ukrajnai háború eszkalálódásának megakadályozására.
- 2014. október 26.** Előrehozott parlamenti választásokat tartottak Ukrajnában. A két legerősebb parlamenti tömörülés a Népi Front és Petro Porosenko Blokkja. A magyar parlamenti képviselő a Porosenko Blokk listáján mandátumhoz jutott Brenzovics László.
- 2015. január 21.** Kijev tényleges határőrizeti rendszert állított fel a keleti megyék háborús övezetének az ország többi részétől való elszigetelésére.
- 2015. február 11–12.** A második minszki megállapodás óvatos javaslatokat is megfogalmazott Kijev számára a keleti megyék helyzetének rendezése érdekében.
- 2015. április 9.** Az ukrán Legfelsőbb Tanács négy emlékezetpolitikai törvényt fogadott el, amelyek a közélet széleskörű „kommunizmustalanítását” célozták meg.
- 2015. szeptember 25.** Kijev megtiltotta, hogy orosz személy- és teherszállító repülőgépek az ukrán légteret használják. Októbertől leáll a két ország közötti légi közlekedés is.
- 2015. október 25.** Helyhatósági választásokat tartottak Ukrajnában. Kárpátalján az először közösen induló magyar érdekképviselői szervezetek támogatottjai példátlanul nagy számú mandátumot szereztek.
- 2015. november 7.** Megváltozott a rendőrség hivatalos elnevezése: a „milícia” helyébe a „policia” lépett.
- 2016. január 1.** Életbe lépett az Európai Unió és Ukrajna közötti szabadkereskedelmi egyezmény.

- 2016. október 1.** Ukrajnában a régi, könyvformátumú személyazonosító igazolványt felváltotta a személyazonosító kártya.
- 2016. október 10.** A Szociális Minisztérium közlése szerint a Krímről és a Donbászról menekültek hivatalos száma megközelítette az 1,7 millió főt (belső menekültek).
- 2017. június 11.** Életbe lépett a vízummentesség az Európai Unióba utazni kívánó ukrán állampolgárok számára.
- 2017. szeptember 1.** Életbe lépett az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás.
- 2017. szeptember 5.** A parlament elfogadta az oktatási reformtörvényt, amely felmenő rendszerben megszüntetné a tisztán anyanyelven folyó oktatást a kisebbségek számára. A törvénnyel kapcsolatban a Velencei Bizottság is kritikákat fogalmazott meg. Az érintett kisebbségek anyanyelvűi közül a leghevesebben Magyarország tiltakozott.
- 2017. október 3.** A parlament 15-ről 25 évre emelte a minimális munkaviszony mértékét, amely állami nyugdíjra jogosít.
- 2017. október 6.** Átadták a Beszkid vasúti alagutat Kárpátalja és Lemberg megye határán. Az 5. páneurópai közlekedési folyosó részét képező vasútvonal Ukrajna számára stratégiai jelentőségű, a kelet–nyugati tranzitszállítások 60%-a ezen keresztül bonyolódik.
- 2017. november 16.** A Munka Törvénykönyvének módosításával a katolikus karácsony – december 25. – is munkaszüneti nappá vált Ukrajnában.
- 2018. január 18.** A Legfelsőbb Tanács megszavazta a Donbász reintegrációs törvényt, melyben Oroszországot agresszornak, a donecki és luhanszki szakadár területeket ideiglenes megszállt területeknek minősíti. Az új jogszabály értelmében az ukrán hadsereg a keleti megyékben nem terrorelhárítást végez, hanem nemzetbiztonsági és védelmi feladatokat lát el az orosz agresszióval szemben.
- 2018. január 26.** A lengyel szejm ellentörvényt fogadott el az ukrainai kommunizmustalanító törvénycsomaggal szemben. Az ok, hogy Kijev többek között a nemzeti panteonba emelt a banderistákat, akiknek a szerepét a lengyel történelem ellenkezőleg ítéli meg.
- 2018. május 15.** Vlagyimir Putyin orosz elnök személyesen avatta fel a Kercsi-szoroson átívelő Krími hidat.

- 2018. október 9–11.** A konstantinápolyi szinódus – felülírva 1618-as döntését – kimondta, hogy az ukrán ortodox (más néven: pravoszláv) egyház autokefál (önálló), elszakad Moszkvától.
- 2018. november 25.** A Kercsi szorosban fegyveres incidens tört ki – az orosz határőrség rálőtt az ukrán hadiflotta három hajójára, az ukrán tengerészek orosz fogságba kerültek.
- 2018. november 26.** Harminc napra hadiállapotot vezettek be Ukrajnában.
- 2018. december 15.** Kijevben a Szent Szófia-székesegyházban létrejött az egyesített Ukrán Ortodox Egyház.